

Betreft: Commissiedebat Toetsen en Examens 9 september

Geachte leden van de vaste commissie OCW,

Op 9 september debatteert u over toetsen en examens. Namens Ouders & Onderwijs, Oudervereniging Balans, Reformatorische Oudervereniging, OCO Amsterdam, Voor Werkende Ouders en de Vereniging Openbaar Onderwijs vragen wij in deze brief uw aandacht voor de Kamerbrief over de overgang van het primair naar het voortgezet onderwijs. Over passend en inclusief examineren ontvangt u een aparte brief vanuit Oudervereniging Balans.

De richting die de staatssecretaris verkent, steunen wij: later selecteren, een breder schooladvies en terug naar één doorstroomtoets. Onze zorg zit in het tempo en we missen een lange termijnvisie op ons onderwijsstelsel.

Later selecteren: de richting is goed, het tempo moet omhoog

De staatssecretaris stelt vast dat er al veel bewijs is dat later selecteren goed is voor kansengelijkheid, en onderbouwt dat met adviezen en onderzoek van onder meer de Onderwijsraad, de SER, het SCP en het CPB. Wij delen die conclusie. Juist daarom valt de vervolgstap tegen. De verkenning naar een breder schooladvies mist doel, tijdpad of beslismoment. Het instrumentarium blijft beperkt tot een subsidieregeling, lopende gesprekken met de Inspectie en een oproep aan scholen om er zelf mee aan de slag te gaan.

Dit is te vrijblijvend en er is onvoldoende aandacht voor een structurele herziening van ons onderwijsstelsel. Wij zien graag dat er samen met het onderwijsveld een toekomstplan wordt gemaakt, gericht op later selecteren en een gemakkelijkere doorstroom tussen niveaus in het vo. Wij vragen speciaal aandacht voor de onderbouw van het vo, waar een te sterke scheiding is ontstaan tussen beroepsgericht en algemeen vormend onderwijs. Dit zijn grote vraagstukken die meerdere regeerperiodes beslaan. Daarom is het belangrijk dat dit kabinet hier een begin mee maakt.

In de brief wordt de schoolkeuze door ouders genoemd als knelpunt: scholen met brede brugklassen ondervinden concurrentie van scholen die dat niet doen. In de slotalinea vraagt de staatssecretaris vervolgens ouders te kiezen voor scholen die aansluiten op de brede talenten van hun kind. Hiermee maakt de staatssecretaris van een fundamenteel probleem in het onderwijsstelsel het probleem van individuele ouders.

In het huidige systeem beginnen we vanaf groep 3 met het indelen van kinderen in hoog en laag, en wordt dat op 11-jarige leeftijd vertaald in een 'schooladvies' dat bepaalt naar welke school een kind mag. Vervolgens is van niveau wisselen heel lastig en volledig afhankelijk van de welwillendheid van scholen. Ook is het nog altijd zo dat kinderen die algemeen vormend onderwijs volgen veel meer uren onderwijs krijgen. Zij kunnen een vervolgopleiding kiezen die vaak leidt tot een hoger inkomen en meer maatschappelijk perspectief. Dit is dus niet een probleem van individuele ouders, maar een breed vraagstuk waar de politiek een antwoord op moet vinden. Goed en kansrijk onderwijs voor ieder kind is een stelselverantwoordelijkheid, geen ouderkeuze.

Openstaande vragen

- Wanneer is de verkenning naar een breder schooladvies afgerond, en wanneer valt er een besluit over?
- Is de staatssecretaris bereid om samen met het onderwijsveld de contouren te

schetsen van een onderwijsstelsel waarin later wordt geselecteerd en de doorstroom in het vo verbeterd?

Doorstroomtoets: één toets, en een enkelvoudig pro-advies

Wij steunen de overgang naar één centrale doorstroomtoets. Aan ouders is het niet uit te leggen dat het toetsadvies van hun kind mede afhangt van welke van zes toetsen hun school heeft ingekocht. De brief van de staatssecretaris bevestigt dat opnieuw: scholen die overstapten naar een andere toets lijken betere resultaten te halen. In ons huidige systeem is de doorstroomtoets een belangrijk gegeven. Ouders moeten erop kunnen vertrouwen dat de toets een passend advies geeft. Meerdere toetsen en de jaarlijkse discussie over de vergelijkbaarheid ondermijnen dat vertrouwen. Daarom willen wij dat er zo snel mogelijk wordt overgegaan naar één toets. Het voorstel van de staatssecretaris laat nog erg veel ruimte: het duurt nog minstens drie jaar voor daadwerkelijke invoering, en er wordt een voorbehoud gemaakt voor 'onverwachte ontwikkelingen'.

Enkelvoudig toetsadvies praktijkonderwijs

Wij zijn blij dat de staatssecretaris aan de slag gaat met een enkelvoudig toetsadvies voor het praktijkonderwijs, waar wij eerder ook voor hebben gepleit. Een gecombineerd toetsadvies pro/vmbo-bb houdt een keuze open die er in het huidige systeem feitelijk niet is. Het roept discussie op over een 'hoger' advies dat niet passend is, precies in een periode die voor kinderen al spannend genoeg is. De staatssecretaris belooft vóór eind 2026 met een overzicht van de benodigde stappen te komen. Wij willen dat daarin ook een invoeringsdatum staat en dat dit zo snel mogelijk gerealiseerd wordt.

Gewicht van de toets en de bijstelplicht

Op dit punt steunen wij de inzet van de staatssecretaris. Zij noemt het onverstandig de bijstelplicht in het huidige stelsel af te schaffen en wijst op leerlingen die worden onderschat: jaarlijks duizenden, onder wie veel meisjes. Wij delen die analyse. Zolang advies en brugklas smal zijn en het schooladvies allesbepalend is voor de schoolkeuze, is dat vangnet nodig. De echte oplossing ligt in het verbreden van het schooladvies en de onderbouw van het vo.

Bij meer dan één op de vier leerlingen die op de toets laten zien meer te kunnen, wordt het advies niet bijgesteld. De staatssecretaris ziet daarin dat scholen hun ruimte om af te wijken benutten. Bij ons adviespunt, waar wij dagelijks tientallen ouders te woord staan, horen wij ook het andere verhaal: ouders die geen onderbouwing krijgen en scholen die simpelweg weigeren adviezen aan te passen of dit zelfs maar te heroverwegen. Deze ouders en hun kinderen staan dan met lege handen en kunnen nergens terecht.

Openstaande vragen

- Aan welke onverwachte ontwikkelingen denkt de staatssecretaris bij het voorbehoud dat zij maakt bij de overgang naar 1 doorstroomtoets?
- Welke maatregelen worden tot die tijd genomen om de verschillen tussen toetsen te beperken?
- Wat is de geplande invoeringsdatum voor het enkelvoudig toetsadvies praktijkonderwijs?
- Waar kunnen ouders terecht als een school weigert het schooladvies te heroverwegen of dat gesprek niet eens wil voeren?

Hoe ons onderwijsstelsel is ingericht, is bepalend voor de kansen van een kind. Het vraagt naast kleine aanpassingen in de toets en het advies ook om een fundamentele heroverweging van het selectiemoment, van de manier waarop we naar niveaus kijken en van hoe het vo is ingericht. Wij vragen u om richting te geven aan deze grote

vraagstukken, in het belang van alle kinderen. Wij lichten deze punten graag toe.

Met vriendelijke groeten,

Lobke Vlaming
Directeur Ouders & Onderwijs